

מדינת ישראל
משרד החינוך
סוג הבחינה : בגרות
מועד הבחינה : קיץ תשפ"ב, 2022
מספר השאלון : 006284
נספח : חוברת דפים ממסכת בבא מציעא

תלמוד הגבר לעולים

מסכת בבא מציעא
לעולים חדשים
על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שלש שעות
- ב. מבנה השאלון ומפתח הערכה : בשאלון זה פרק אחד כל שאלה 14 נקודות
יש להוסיף בסוף 2 נק'
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין
- ד. הוראות מיוחדות : אין

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה !

השאלות

ענה על שבע מן השאלות 1-10 (לכל שאלה—14 נקודות)

1. שנים או חזין בטלית

- א. "רישא במציאה וסיפא במקח וממכר"
העתיקו מן המשנה את ה"סיפא" שעוסקת במקח וממכר. (3 נק')
- ב. "זה אומר אני ארגתיה וזה אומר אני ארגתיה" (רש"י)
(1) לפי רש"י, מה הדין במקרה זה ומה הטעם לדין?
(2) מדוע הדין במקרה זה שונה מהדין במקרה של מקח וממכר? (7 נק')
- ג. לפי תוס', הסבירו מדוע הדין ב"ארבא" שונה מהדין ב"שנים או חזין בטלית" (4 נק')

2. שבועת המשנה בחשוד על ממון ושבועה

- א. "זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה... זה יישבע... זה יישבע"
(1) כתוב בלשונך מדוע שני האוחזים בטלית צריכים להישבע, לדעת רבי יוחנן ולדעת אב"י?
(2) לפי רש"י, מדוע לא קיבל אב"י את דעתו של רבי יוחנן? (6 נק')
- ב. לפי תוס' מה הטעם שלפי רבי יוחנן לא אומרים "מיגו דחשוד אממונא חשיד אשבועתא"? (4 נק')
- ג. לפי דברי רבי יהודה החסיד שמובאים בתוספות, הסבר בלשונך מדוע גזלן - פסול לשבועה, וחשוד על הממון — כשר לשבועה. (4 נק')

3. אלו מציאות שלו ; יאוש שלא מדעת

- א. (1) חצי קב בשתי אמות"
הסבירו על פי הגמרא את שני הצדדים של הספק במקרה זה.
(2) התוס' שואלים: "תימה הלא קב בארבע אמות הווי נמי חצי קב בשתי אמות, ומאי קמיבעיא ליה"
הסבירו בלשונכם תשובה אחת של תוס' לקושיה זו (6 נק')
- ב. "יאוש שלא מדעת אב"י אמר לא הווי יאוש ורבא אמר הווי יאוש"
(1) הסבירו מהו "יאוש שלא מדעת"
(2) הסבירו את הטעם של אב"י ואת הטעם של רבא. (8 נקודות)

4. כלים חדשים שלא שבעתן העין ; רוב כנענים או רוב ישראל

- א. "רבי שמעון בן אלעזר אומר כל כלי אנפריא אין חייב להכריז"
(1) לפי מסקנת הגמרא, מהו המקרה עליו מדבר רבי שמעון בן אלעזר?
(2) באיזה מקרה כן מחזירים אבידה במקרה כזה? כתוב אפשרות אחת. (6 נק')
- ב. "איבעיא להו כי קאמר רבי שמעון בן אלעזר ברוב כנענים..."
(1) מהו המקרה בברייתא שביחס אליו שאלה הגמרא "איבעיא להו"?
(2) על האפשרות שרבי שמעון בן אלעזר דיבר על רוב כנענים הקשו תוס' קושיה
הסבר את הקושיה ואת התירוץ. (8 נק')

5. מצא פרות בכלי ומעות בכיס ; מצא מטבעות של מלכים

א. "ורמינהו מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן - חייב להכריז. בא בעל סימן ונטל את שלו - זכה הלה בדבר שאין בו סימן"

הסבירו את קושיית הגמרא

(4 נק')

ב. "אמר רב זביד לא קשיא, הא - בכובא וכיתנא, הא - בצנא ופירי"

(1) הסבירו את התירוץ של רב זביד, לפי רש"י

(2) הסבירו את התירוץ של רב זביד לפי הפירוש של התוס' (התירוץ שמתחיל במילה "ונראה")

(6 נק')

ג. "אמר רבי חנינא: לא שנו אלא של שלשה מלכים..."

לפי מסקנת הגמרא, הסבירו בלשונכם את הדין ואת הטעם של רבי חנינא באחד מהמקרים

הבאים

(1) מצא שלשה מטבעות של מלך אחד כעין שלשה מלכים

(2) מצא שלשה מטבעות של מלך אחד (שווים ברוחבם) זה על גבי זה

(3) (4 נק')

6. מציאה ברשות של אחר

"מצא בכותל חדש מחציו ולחוץ - שלו"

א. לפי רש"י, מדוע הדין הוא "שלו", הרי החפץ הונח בכותל ולא אבד? (3 נק')

ב. (1) התוס' מקשה מדוע בעל החצר לא קנה את החפץ. הסבירו את תשובת התוספות.

(2) הסבירו אחת מן הראיות שמביא תוס' להוכיח את דבריו. (7 נק')

ג. עיינו בדברי הרא"ש שלפניכם וענו על השאלה שאחריהם.

מתנ"י מצא בחנות הרי אלו שלו... וחצירו לא קנתה דלא סמכה דעתיה כיון דרבים נכנסין ויוצאין.

ואפילו איתיה בחנות לא מהני עומד בצד חצירו, אלא היכא דמצי לשומרו ויכול לעכב שלא יטלוהו

אחרים. אבל הכא כיון דלא ידע דאיתיה שם ורבים מצויין שם, לא קניא ליה חצירו.

לפי הרא"ש, מדוע חנווני לא זוכה באבידה שנמצאת בחנותו? (4 נק')

7. "אשר תאבד ממנו ומצאתה" סימנים

א. בנוגע למצות השבת אבידה נזכרו בתורה ארבעה פריטים. שלשה מהם: שור, חמור, שמלה. לפי

דברי רבא בגמרא, הסבירו מה לומדים מכל אחד מהפריטים האלה. (4 נק')

ב. "תנו רבנן אשר תאבד פרט לאבידה שאין בה שווה פרוטה רבי יהודה אומר ומצאתה פרט

לאבידה שאין בה שווה פרוטה".

(1) הגמרא שאלה על מחלוקת זו "מאי בינייהו" הסבירו את השאלה בלשונכם.

(2) אביי השיב על השאלה: "משמעות דורשין איכא בינייהו". הסבירו את תשובת אביי בלשונכם.

(6 נקודות)

ג. הגמרא מביאה תשובה נוספת: "אלא פרוטה שהוקרה והוזלה וחזרה והוקרה איכא בינייהו".

מה יהיה הדין במקרה זה לפי רבי יהודה, ומדוע? (4 נקודות)

8. הכרזה על אבידה

- א. "ועד מתי חייב להכריז עד כדי שידעו בו שכניו"
 בגמרא מובאות שתי הצעות כדי להסביר על אלו שכנים מדובר במשנה.
 (1) מהי ההצעה שהגמרא דחתה, ומדוע הגמרא דחתה אותה?
 (2) מהי ההצעה שהגמרא קבלה, ומה ההגיון שבה? (7 נק')
- ב. "אמר רבינא שמע מינה כי מכריז – גלימא מכריז"
 (1) הסבירו את ההוכחה שרבינא מביא מדברי המשנה לכך ש"גלימא מכריז"
 (2) רבא דוחה את ההוכחה של רבינא. הסבירו את דבריו (7 נק')

9. אונאת דברים

- א. "אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן נוח לו לאדם שיבוא על ספק אשת איש ואל ילבין פני חברו ברבים"
 דברים אלו נאמרו בנוגע למעשה של דוד ובת שבע
 (1) מדוע בת שבע היא "ספק אשת איש"?
 (2) מה ענה דוד לאנשים שהלבינו את פניו? (5 נק')
- ב. אימא שלום הקפידה שבעלה, רבי אליעזר, לא יפול על פניו בתפילה. אבל פעם אחת הוא כן נפל על פניו. מה גרם לכך? כתבו את שתי האפשרויות שהגמרא מביאה. (4 נק')
- ג. עיינו בדברי הרב יחיאל מיכל אפשטיין שלניכם וענו על השאלות שאחריהם
 מותר לחנוני לחלק קליות ואגוזים לתינוקות כדי להרגילים שיקנו ממנו, ואין שארי חנונים יכולים למחות בו. ומי ימחה בידו לעשות כן? דרשות ביד כל אחד לעשות איזה השתדלות לפדיון, כמו שמבקש מאנשים שיקחו ממנו... וכן יכול למכור בזול ואין בני השוק יכולים לעכב עליו אמנם נראה לי דזהו רק בתבואה מפני שעל ידי זה שימכור בזול גם האחרים ימכרו בזול ומתוך זה ימכרו בעלי האוצרות בזול. אבל לזלזל במכירת סחורה איסור גמור הוא, ומתוך כך מקולקל דרך המסחר ומאבדין מעות אחרים.
 [הרב יחיאל מיכל אפשטיין, ערוך השולחן, חושן משפט, סימן רכח, סעיף יד]
 לפי הרב אפשטיין, מתי מותר לחנוני להוריד את מחיר הסחורה ומתי אסור לו? (5 נק')

10. יסודות תורה שבעל פה

- א. מה ההבדל בין המבנה של המשנה למבנה של מדרשי הלכה? (4 נק')
- ב. מתי היתה תקופת הסבוראים ומדוע הם נקראו כך? (4 נק')
- ג. (1) לפי הרמב"ן, מדוע יש לקיים את דברי חכמים אפילו כשהם טועים?
 (2) לפי רמב"ן, מדוע קבעה התורה שחכמים יפסקו הלכה לפי הבנתם, ולא נתנה לכל אדם לקיים מצוות לפי הבנתו? (6 נק')

בהצלחה